

Motion till riksdagen 2023/24:2879

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2023/24:117 Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att göra en samlad översyn och utvärdering av användningen av samtliga preventiva tvångsmedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att de myndigheter som utövar tillsyn över den aktuella lagstiftningen har de resurser som krävs för att utföra sina uppgifter på ett effektivt, rättssäkert och förutsebart sätt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åklagare vid Ekobrottsmyndigheten bör ges befogenhet att fatta beslut enligt inhämtningslagen i ärenden som handläggs vid myndigheten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utökningen av brottskatalogen avseende inhämtningslagen ska omfatta enbart vissa brott och brottslig verksamhet som kan antas utövas i organiserad form och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen beslutar att lagändringarna som ska träda i kraft den 1 september 2024 i stället ska träda i kraft den 1 januari 2025.

Motivering

Den allvarliga våldsbrottsligheten, framför allt skjutningar och sprängningar inom den kriminella miljön, slår ständigt nya dystra rekord och det stora antalet döda och skadade. Det grova våldet som utförs av de kriminella nätverken har även brett ut sig i landet och kan inte längre betraktas som enbart ett storstadsfenomen. Ökad tillgång på vapen och explosiva varor i samhället, tillsammans med den ökade benägenheten inom

kriminella miljöer att använda dessa, innebär att det grova våldet utgör ett allvarigare hot än någonsin tidigare. Polisen, åklagarna och de rättsvårdande myndigheterna behöver nu därför nya och utökade verktyg som tidigare inte varit aktuella.

Centerpartiet har arbetat med såväl denna som tidigare regeringar för att få straffskärpningar, utökade tvångsmedel och annan nödvändig lagstiftning på plats för att säkerställa att samhället kan möta de kriminella gängen med nödvändig kraft. Mycket har gjorts, men det finns fortfarande behov av att stärka möjligheterna att bekämpa brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk.

Centerpartiet ser därför att preventiva tvångsmedel är ett nödvändigt verktyg i detta arbete. Centerpartiet håller med om behovet av en utökning av polisens och åklagarnas verktygslåda på sätt som verkligen kan göra skillnad i såväl brottsbekämpning som lagföring och har därför tidigare ställt sig bakom utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel när det gäller grov och organiserad brottslighet.

Användningen av preventiva tvångsmedel är dock ett långtgående ingrepp i den personliga integriteten. Åtgärderna kan användas utan att det finns ett brott begånget, eller en konkret misstanke om brott, eller en misstänkt person, och därmed långt innan en förundersökning inletts. Det utgör intrång i den personliga integriteten. Enligt 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna skyddad mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal samt skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Detta skydd får enligt 2 kap. 20 och 21 §§ RF begränsas endast genom lag, och bara för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (proportionalitetsprincipen).

Syftet med förslaget om preventiva tvångsåtgärder är att förebygga brott och är i sig nödvändigt, varför Centerpartiet ansett en utökning motiverad vad gäller grov organiserad brottslighet. Även stora delar av vad regeringen föreslår i denna proposition kan anses motiverat avseende inhämtningslagen vad gäller grovt skattebrott, grov smuggling, grovt tullbrott, grov olovlig befattningsmedel med smuggelgods, grovt penningtvättsbrott eller näringspenningtvätt grovt brott eller grov marknadsmanipulation.

I övriga delar är dock det förslag som läggs alltför långtgående inskränkningar i de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna.

Vi anser dessutom att de nya befogenheterna enbart ska avse brottslig verksamhet som kan antas utövas i organiserad form.

Flera remissinstanser, bl.a. JO, JK, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Sveriges advokatsamfund och juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, efterlyser också en helhetssyn på regleringen om hemliga tvångsmedel. De anser att det är svårt att få en överblick över de samlade och långsiktiga effekterna av förslagen. Centerpartiet anser att förslaget med utvärdering inom fem år är alltför generöst i förhållande till dessa aspekter. Därför anser Centerpartiet att det snarast behövs en bred utredning som ser över och lämnar förslag om hur tvångsmedel kan användas på ett effektivt, rättssäkert och samlat sätt både preventivt och för att öka lagföringen.

Förslagen leder också till ökade kostnader för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Justitieombudsmannen och Justitiekanslern. Regeringen behöver även säkerställa att dessa myndigheter ges tillräckliga resurser och löpande utvärdera att myndigheterna har de resurser som krävs för att uppfylla sina uppgifter på ett effektivt, rättssäkert och förutsebart sätt.

I enlighet med Lagrådet anser vi att förslagen bör träda i kraft den 1 januari 2025 för att ge berörda myndigheter en rimlig möjlighet att förbereda sig på att tillämpa det på ett rättssäkert sätt.

Den nya lagstiftningen innebär att den utökade brottskatalogen till stor del handläggs av Ekobrottsmyndigheten. För att säkerställa en effektiv hantering bör därför även åklagare vid Ekobrottsmyndigheten ges befogenhet att fatta beslut enligt den nya lagstiftningen.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Helena Vilhelmsson (C)